

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПРОЕКТ

Проект "Бабин Яр: пам'ять на тлі історії" присвячений пошуку шляхів (від)творення пам'яті про всі трагедії Бабиного Яру та обговоренню актуальності пам'яті про Бабин Яр в історії та сьогодні. В рамках цього проекту було створено віртуальну виставку "Бабин Яр: пам'ять на тлі історії" та документальний фільм "Бабин Яр у пошуках пам'яті". На основі виставки та фільму було створено новий освітній ресурс з розробками уроків та інших заходів для школярів різного віку і не тільки. Матеріали проекту допоможуть досліджувати особливості місцевої історії та пам'яті про Другу світову війну, розвивати критичне мислення, заохочувати вшанування пам'яті жертв Голокосту та інших жертв нацистських злочинів часів Другої світової війни. Проект "Бабин Яр у пошуках пам'яті" здійснюється Українським центром вивчення історії Голокосту, Українським інститутом національної пам'яті, Громадським комітетом для вшанування пам'яті жертв Бабиного Яру, Музеєм історії міста Києва за підтримки Українського інституту національної пам'яті та Благодійної ініціативи "Українсько-єврейська зустріч" (Канада).

(Джерело: З анонсу проекту)

РОЗДІЛ "БАБИН ЯР ОЧИМА ХУДОЖНИКІВ"

Посилання:

<http://memory.kby.kiev.ua/main.html#ua:0,drawings,1,0,0:node1,-52>

(Джерело: Віртуальна виставка "Бабин Яр: пам'ять на тлі історії")

МАТЕРІАЛИ ДЛЯ РОБОТИ В ГРУПАХ

Посилання на файл:

[3-robota-v-grupah.pdf](#)

* Текст файлу знаходиться після додатків.

(Джерело: Вказано в тексті)

ІСТОРІЯ ПРАВЕДНИКІВ З ХАРКОВА

Історія Йосипа Тарашинського та Вартана й Араксі Мкртчян, Кнарик Шахбазян

Посилання на файл:

[4-pravednik.pdf](#)

* Текст файлу знаходиться після додатків.

(Джерело: Вказано в тексті)

ІСТОРІЯ ТА ФОТО ПРАВЕДНИКІВ З МЕРЕФИ

Історія Віктора Рудника та Перемота Івана Яковича і його дружини Тетяни

Посилання на файл:

[5-pravednik-merefa.pdf](#)

* Текст файлу знаходиться після додатків.

(Джерело: Вказано в тексті)

РОЗДІЛ "ПРАВЕДНИКИ БАБИНОГО ЯРУ"

Посилання:

<http://memory.kby.kiev.ua/main.html#ua:0,righteous,1,0,0:node1,-52>

(Джерело: Віртуальна виставка "Бабин Яр: пам'ять на тлі історії")

Додаток 3

Завдання для роботи в групах

Текст 1

Із секретного звіту майора Ганса Коха голові імперського міністерства окупованих східних територій після проведення акції «Бабин Яр»:

«29 вересня 1941 року на околиці Києва в Бабиному Яру на Сирці зондеркомандою 4-ої айнзатцгрупи «С» і підрозділами полку поліцейської охорони «Південь» розстріляні 35 тисяч євреїв.

У деяких молодих есесівців затьмарився розум. Вони не витримали такого масового винищення людей. Довелося помістити їх до психіатричної лікарні. Дехто відчував нездужання. Доводилося на місці лікувати їх горілкою».

Текст 2

«... Після того як захопили Харків, вийшов наказ про реєстрацію всіх євреїв. Мій чоловік не пустив мене реєструватися. А сусіди сказали, що загинути мені не дадуть. ... А за день до того, як почалися масові розстріли, до нас прийшла з 17-го бараку дівчинка, страшенно перелякана. Розповіла, що зустріла одну людину, артиста, який вибрався з-під розстріляних в яру. Він сказав: «Барак №17 вільний - всіх погнали в яр ..». Крижанівський Ваня, сусід, в той же день порадив нам зробити документ, який називався «порукою». «Я підпишу, - сказав він, - що ви - руська. Знайдемо ще когось хто підпише ». Моя подруга Дуся Терещенко пішла зі мною в управу, і там видали «поруку».

Спогади Кашкабаш Э. «Барак №17 вільний..» /Скажи, Дробицький яр.. – Х., 1991. –с.85-86

Текст 3

«... Хтось доніс, що у Зозулевічєй живе єврейська дитина. Але тітку Галю встигли попередити, що до нас прийдуть. Правда, мене з квартири вивести не змогли, але сховали в шафі.

Поліцаї прийшли. Допитували п'ятирічного Павлика. Але він мене не видав ...»

Спогади Щербової О. «Мама, а хіба вони люди?»
/Скажи, Дробицький яр.. – Х., 1991. –с.103-104

«.. З гетто я двічі в місто ходила: раз за продуктами, другий - просити знайому залишити у себе мою дівчинку. Мені відмовили. Поверталася і зустріла жінку, селянку з сусіднього села. Вона сказала: «Хто хоче набрати баракла, може піти в Рогань. Там євреїв побили». Вже біля барака я двох поліцаїв побачила - вони речі розстріляних ділили ... »

Спогади Сеплярської Е. «Живу і пам'ятаю»
/Скажи, Дробицький яр.. – Х., 1991. –с.71

Запитання:

- Які у Вас враження від прочитаних текстів?
- У яких ситуаціях вибору опинялися люди під час окупації?
- Що є спільного і відмінного в ситуаціях, які Ви обговорювали?
- Як вибір міг вплинути на їхнє подальше життя?

Додаток 4

Історія Йосипа Тарашинського та Вартана й Араксі Мкртчян, Кнарик Шахбазян

Із Дробицького Яру врятуватися було практично неможливо. Ми знаємо лише про одну таку людину – Йосипа Тарашинського. Сім'я польських євреїв Тарашинських (батько, мати і троє синів) втікла з Польщі до Радянського Союзу ще до початку війни на нашій території. Усі їхні родичі загинули у Варшавському гетто. Перебіжчиків у нас відправляли на Урал, в Сибір на рубку лісу. Мати сімейства – Блюма – працювала кухаркою. Через рік сім'ї дозволили вибрати місто для проживання. Вони вибирають Харків і переїжджають сюди у квітні 1941 року. Батько влаштовується двірником, середній син вирішив виїхати до Мелітополя. У червні Німеччина розв'язує війну на нашій території. 24 жовтня 1941 року німці увійшли до Харкова, і незабаром євреїв почали відправляти в гетто. Наприкінці грудня 1941 року німці і поліцаї почали вивозити мешканців гетто партіями у двісті-триста чоловік під виглядом влаштування на роботу в Полтаві через голод у Харкові. Однак вивозили їх до Дробицького Яру.

Сім'я Тарашинських – батько, мати і вже 2 сина – потрапили в одну з машин. Йосип застрибнув до машини останнім, і коли їх привезли на місце розстрілу, він зістрибнув з кузова. Молодий німецький офіцер ламаною російською велів йому збирати у валізку золоті речі, які знаходили у привезених з гетто, а в мішок – срібні. Сім'ю Йосипа повели в бік, він чув постріли доти, доки в живих нікого не залишилося. Було холодно, і офіцер сів у кабінку з флягою в руках, а Йосипу наказав йти туди, куди забирали інших. Було вже темно, Йосип побачив, як в стороні хтось вантажить у вантажівку речі розстріляних і побіг до них, сподіваючись продовжити життя. Там був старий єврей і ще один хлопець. Старий запропонував хлопцям застрибнути до кузова і закидав їх речами. Коли машина виїхала з яру і була вже в місті, Йосип непомітно вистрибнув і дістався до гуртожитку, де жив із сім'єю. Він розповів про все двірничці. Та нагодувала його і сказала йти, тому що боялася. Переночувавши на горищі, вранці він пішов

на базар, де зустрів вірменського хлопчика і, не знаючи, що робити, розповів йому про себе. У відповідь почув: "Ти знаєш польську? Як тебе звати по-польськи? – Юзик. – Йдемо до нас. Я живу з бабусею і трьома двоюрідними сестрами. Тільки не кажи, що ти єврей". Так він і залишився в цій вірменській сім'ї, де про його національність (Юзик не вмів хреститися) знали лише Варган, його бабуся Араксі та одна з сестер – Кнарик, яка йому подобалася.

Коли Харків звільнили, хлопці пішли на фронт. Варган загинув у Білорусі. Юзик-Йосип відвоював, повернувся до Харкова, прийшов у вірменську сім'ю, до своїх рятівників, а через деякий час – одружився з Кнарик. Вони прожили чудове життя, у них донька і два онуки. Йосип сумував, що нічого не знає про свого брата Леона, де і як він загинув. Кнарик і Йосип вже пішли з життя, але це не кінець історії.

Коли дізналися про долю Йосипа, то відправила усі матеріали в Яд Вашем у Єрусалимі для присвоєння звання "Праведник народів світу" (посмертно) Варгану і Араксі Мкртчян, Кнарик Шахбазян – і вони це звання отримали (<http://holocaustmuseum.kharkov.ua/index.php/pravedniki-narodov-mira>)

Додаток 5

Історія Віктора Рудника та Перемота Івана Яковича і його дружини Тетяни

Серед мерэф'ян теж є праведник Перемот Іван Якович. В період окупації німцями Мерефи, Перемот Іван Якович і його дружина знаходились в місті. Їхні два дорослих сина з початком війни евакуювалися на схід. Незважаючи на небезпеку, подружжя переховувало від німців університетського друга одного з їхніх синів, Віктора Рудника, єврея, чим врятували йому життя. У 1996 році були відправлені документи до Інституту Яд Вашем в Єрусалімі, згідно критеріїв отримання звання Праведника народів світу: свідчення Рудника Віктора про допомогу йому в вигляді притулку та фальшивих документів, і реальна небезпека для Перемотів Івана та Тетяни, якщо німців знайшли б єврея в їхній домівці. 26 січня 1998 року Яд Вашем удостоїв Івана і Тетяну Перемот почесним званням «Праведник народів світу». Увічнення – стіна пошани в Долині Общин.

Син, Віктор Іванович Перемот, отримав диплом і медаль, на якій двома мовами, на івриті та французькою, викарбовано напис: «На знак подяки від єврейського народу. Хто рятує одне життя, рятує весь світ». Зараз ці документи зберігаються в Харківському музеї Голокосту (Андрієва В. Праведнику світу Івану Перемоту. //Дайджест · Е. – 2019. – №9(243). – С. 2-3)

За ініціативи Харківських громадських організацій «Обласний комітет «Дробицький Яр» і музей Голокоста та комунального закладу «Мереф'янська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №1» Мереф'янської міської ради Харківської області, до 140-річчя з дня народження Івана Яковича Перемота, в місті Мерепі 5-го вересня 2019 року була відкрита пам'ятна дошка засновнику і директору школи, Праведнику народів світу на будівлі комунального закладу «Мереф'янська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №1» Мереф'янської міської ради Харківської області

Перемот І.Я.

[фото Перемота І.Я. із шкільного історико-краєзнавчого музею комунального закладу «Мереф'янська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №6» Мереф'янської міської ради Харківської області]

Стіна пошани в Долині Общин (Ізраїль)

[фото із матеріалів Терещенко О.Л.]

Меморіальна дошка на будівлі комунального закладу «Мереф'янський ліцей №1 імені І.Я. Перемота»

[фото із матеріалів Терещенко О.Л.]